

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 133g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 195 și a textului
„până când sentința va deveni definitivă” din articolul 395 alin. (1) pct. 5)
din Codul de procedură penală

CHIȘINĂU

13 septembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 9 august 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 13 septembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea cu privire la excepția de neconstituționalitate a articolului 195 și a textului „până când sentința va deveni definitivă” din articolul 395 alin. (1) pct. 5) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Dumitru Buliga, în interesele dnei Iuliana-Iana Iulică Leancă, în dosarul nr. 1a-2085/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Chișinău format din dl Iurie Iordan, dna Elena Cojocaru și dl Marcel Juganari, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Din materialele sesizării rezultă că prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, din 25 mai 2021, dna Iuliana-Iana Iulică Leancă a fost condamnată la 10 ani de închisoare pentru comiterea infracțiunilor de trafic de ființe umane, trafic de copii și proxenetism. Instanța de judecată a dispus aplicarea arestului preventiv până la rămânerea definitivă a sentinței pe baza articolului 395 alin. (1) pct. 5) din Codul de procedură penală.

4. Avocatul inculpatei a declarat apel și a solicitat revocarea arestului preventiv aplicat prin sentința contestată.

5. La 7 iulie 2022, în cadrul ședinței de judecată, dl avocat Dumitru Buliga a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 195 și a textului „până când sentința va deveni definitivă” din articolul 395 alin. (1) pct. 5) din Codul de procedură penală.

6. Prin Încheierea din aceeași dată, Curtea de Apel Chișinău a admis cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 25

Libertatea individuală și siguranța persoanei

„(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

(2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

(3) Reținerea nu poate depăși 72 de ore.

(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult până la 12 luni.

(5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea – în cel mai scurt termen; motivele reținerii și învinuirea se aduc la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(6) Eliberarea celui reținut sau arestat este obligatorie dacă motivele reținerii sau arestării au dispărut.”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 195

Înlocuirea, revocarea sau încetarea de drept a măsurii preventive

„(1) Măsura preventivă aplicată poate fi înlocuită cu una mai aspră, dacă necesitatea acesteia este confirmată prin probe, sau cu una mai ușoară, dacă prin aplicarea ei se va asigura comportamentul respectiv al bănuitului, învinuitului, inculpatului, în scopul desfășurării normale a procesului penal și al asigurării executării sentinței.

(2) Măsura preventivă se revocă de către organul care a dispus-o în cazul în care au dispărut temeiurile pentru aplicarea acesteia.

(3) Măsura preventivă sub formă de arestare preventivă, arestare la domiciliu, liberare provizorie sub control judiciar și liberare provizorie pe cauțiune se înlocuiește sau, după caz, se revocă de judecătorul de instrucție sau, după caz, de instanța de judecată. În cazul în care, la etapa de urmărire penală, până la transmiterea cauzei la instanța de judecată spre examinare, procurorul care conduce sau, după caz, efectuează urmărirea penală consideră că măsura arestarea preventivă sau arestarea la domiciliu nu mai este justificată și temeiurile care au servit la aplicarea sau la prelungirea acesteia au decăzut, acesta revocă neîntârziat măsura arestării preventive sau arestării la domiciliu, punând în libertate persoana sau, după caz, aplicând, conform competenței sale, o altă măsură preventivă, și, în termen de până la 5 ore de la revocare, anunță judecătorul de instrucție care a aplicat sau, după caz, a prelungit măsura arestării preventive sau a arestării la domiciliu. În cazul în care termenul arestării a fost prelungit în condițiile art. 186 alin. (10¹), la dispunerea revocării urmează a fi informat și procurorul ierarhic superior sau, după caz, Procurorul General sau adjunctul lui.

(4) În cazul eliberării persoanei reținute, înlocuirii sau revocării arestării preventive, organul respectiv trimite, în aceeași zi, administrației locului de detenție copia de pe hotărâre.

(5) Măsura preventivă încetează de drept:

1) la expirarea termenelor prevăzute de lege ori stabilite de organul de urmărire penală sau instanță, dacă nu a fost prelungită în conformitate cu legea;

2) în caz de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, de încetare a procesului penal sau de achitare a persoanei;

3) în caz de punere în executare a sentinței de condamnare.

(6) Măsura preventivă privativă de libertate încetează de drept și în cazul adoptării sentinței de condamnare cu aplicarea pedepsei neprivative de libertate.

(7) În cazul menționat în alin. (5) pct. 1), administrația locului de rețineră sau de deținere este obligată să elibereze imediat persoana reținută sau arestată.

(8) În cazurile menționate în alin. (5) pct. 2) și alin. (6), procurorul, judecătorul de instrucție sau, după caz, instanța de judecată sunt obligați să trimită imediat copiile de pe hotărârile respective administrației locului de deținere a persoanei arestate pentru executare.”

Articolul 395

Dispozitivul sentinței de condamnare

„(1) În dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să fie arătate:

[...]

5) dispoziția privitoare la măsura preventivă ce se va aplica inculpatului **până când sentința va deveni definitivă**;

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției menționează că articolul 195 din Codul de procedură penală omite să reglementeze procedura de revocare sau de înlocuire a măsurii preventive aplicate de instanță prin sentința de condamnare până la devenirea definitivă a sentinței. Omisiunea îl împiedică pe inculpat să solicite în fața instanței de apel revocarea măsurii preventive aplicate, chiar dacă motivele care o justifică au dispărut.

10. De asemenea, autorul excepției notează că textul „până când sentința va deveni definitivă” din articolul 395 alin. (1) pct. 5) din Codul de procedură penală le permite instanțelor judecătorești să dispună aplicarea măsurilor preventive până la devenirea definitivă a sentinței, perioadă care poate depăși termenul maxim de privare de libertate a persoanei de 12 luni, stabilit de articolul 25 alin. (4) din Constituție.

11. În concluzie, autorul excepției consideră că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) și 25 alineatele (1), (4) și (6) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor dispoziții din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, ridicată de către avocatul părții într-un proces din fața instanței de judecată, este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Curtea subliniază că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect examinarea cererii de apel depuse împotriva sentinței primei instanțe prin care s-a dispus, *inter alia*, aplicarea arestului preventiv față de inculpată până la devenirea definitivă a sentinței. Prin urmare, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate la examinarea acestei cauze.

16. Obiectul excepției îl constituie articolul 195 și textul „până când sentința va deveni definitivă” din articolul 395 alin. (1) pct. 5) din Codul de procedură penală.

17. Autorul excepției susține că textele contestate încalcă articolele 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*] și 25 alineatele (1), (4) și (6) [*libertatea individuală și siguranța persoanei*] din Constituție.

18. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că articolul 1 alin. (3) din Constituție nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Acesta poate fi invocat, în special, dacă i se constată aplicabilitatea împreună cu alte dispoziții din Constituție (a se vedea HCC nr. 25 din 29 octombrie 2020, § 29).

19. Cu privire la articolul 195 din Codul de procedură penală, Curtea reține că în procesul penal hotărârile primei instanțe devin executorii la data când au rămas definitive. Articolul 466 alineatul (2) din Cod stabilește situațiile în care hotărârile primei instanțe devin definitive. Din analiza acestora, Curtea constată că sentința de condamnare a primei instanțe nu este definitivă și executorie din momentul pronunțării acesteia. De regulă, ea devine definitivă la o dată ulterioară, fie la data expirării termenului de apel sau de recurs, fie la data încetării procedurilor de apel sau de recurs, fie la data pronunțării hotărârii prin care s-a respins recursul declarat (a se vedea articolul 466 alin. (2) din Cod).

20. Din acest motiv, legislatorul a reglementat articolul 395 alin. (1) pct. 5) din Cod, care permite instanței să aplice inculpatului, la etapa pronunțării sentinței de condamnare, o măsură preventivă până sentința dobândește un caracter definitiv.

21. Spre deosebire de măsurile preventive care pot fi aplicate inculpatului până la etapa pronunțării sentinței de condamnare, măsura preventivă reglementată de articolul 395 alin. (1) pct. 5) din Cod nu urmărește să prevină survenirea riscurilor menționate la articolul 176 alin.

(1) din Codul de procedură penală, ci să asigure executarea sentinței de condamnare până ca aceasta să devină definitivă.

22. Din aceste motive, articolul 195 din Codul de procedură penală nu reglementează procedura de înlocuire sau de revocare a măsurii preventive aplicate în baza articolului 395 alin. (1) pct. 5) din Cod, de vreme ce nu a fost aplicată din cauza riscurilor menționate la articolul 176 alin. (1) din Cod. Așadar, Curtea consideră că, în acest caz, situația de fapt nu face incident articolul 25 alineatele (1), (4) și (6) din Constituție.

23. Cu privire la textul „până când sentința va deveni definitivă” din articolul 395 alin. (1) pct. 5) din Codul de procedură penală, Curtea constată că dispozițiile contestate au mai fost supuse controlului de constituționalitate prin raportare la critici de neconstituționalitate asemănătoare. Prin Decizia nr. 72 din 27 iulie 2017 și Decizia nr. 15 din 8 februarie 2018, Curtea a respins, ca nefondate, excepțiile de neconstituționalitate ridicate.

24. Suplimentar, Curtea reține că articolul 25 alin. (4) din Constituție prevede că persoanele bănuite de comiterea unei infracțiuni pot fi private de libertate pentru un termen maxim de 12 luni. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut că termenul în discuție trebuie calculat începând cu momentul reținerii persoanei sau cu momentul arestării preventive și se termină la momentul eliberării persoanei sau atunci când îi este stabilită pedeapsa, fie și de către o instanță de fond (*Buzadji v. Republica Moldova* [MC], 5 iulie 2016, § 85).

25. Astfel, până la pronunțarea sentinței de condamnare de către prima instanță, articolul 25 alin. (4) din Constituție le garantează persoanelor dreptul de a fi eliberate din detenție după expirarea termenului de 12 luni de privare de libertate. În acest sens, acest articol poate fi incident în cazul normelor care reglementează perioada privării de libertate a persoanelor până la pronunțarea sentinței de condamnare de către prima instanță.

26. Totuși, după pronunțarea sentinței de condamnare de către prima instanță, garanția referitoare la perioada maximă a privării de libertate, stabilită de articolul 25 alin. (4) din Constituție, nu mai este aplicabilă. De altfel, în cauza *Piotr Baranowski v. Polonia*, 2 octombrie 2007, § 45, Curtea Europeană a reținut că dreptul de a fi judecat într-un termen rezonabil sau eliberat în cursul procedurii stabilit de articolul 5 § 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu se aplică perioadei de detenție a reclamantului după pronunțarea sentinței de condamnare, deoarece o persoană condamnată în primă instanță nu poate fi considerată ca fiind reținută „în scopul aducerii acesteia în fața autorității judiciare competente în baza unei bănuieli rezonabile de comitere a unei infracțiuni”, așa cum este specificat în articolul 5 § 1 lit. c) din Convenție, ci se află în situația prevăzută de articolul 5 § 1 lit. a), care autorizează privarea de libertate „în baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent”. În concluzie, Curtea Europeană a notat că articolul 5 § 3 din Convenție se aplică doar persoanelor aflate în arest care așteaptă să fie judecate.

27. Având în vedere că textul „până când sentința va deveni definitivă” din articolul 395 alin. (1) pct. 5) din Codul de procedură penală are în vedere privarea de libertate după pronunțarea sentinței de condamnare de

către prima instanță, Curtea reține că articolul 25 alineatele (1), (4) și (6) din Constituție nu este incident.

28. Așadar, întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții Constituționale, Curtea reține că atât soluțiile, cât și considerentele Deciziei nr. 72 din 27 iulie 2017 și Deciziei nr. 15 din 8 februarie 2018 sunt aplicabile și în prezenta cauză.

29. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea în cauză nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. Se *declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 195 și a textului „până când sentința va deveni definitivă” din articolul 395 alin. (1) pct. 5) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Dumitru Buliga în interesele dnei Iuliana-Iana Iulică Leancă, în dosarul nr. 1a-2085/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 13 septembrie 2022

DCC nr. 129

Dosarul nr. 133g/2022